

Horváth Márk – Lovász Ádám

ANIMALITÁS, BITANGOKRÁCIA ÉS HIPERSZELEKCIÓ

A poszthumán politika három stratégiája

Kép: Filmrészlet, *Approaching the Unknown* (2016)
rendezte: Mark Elijah Rosenberg, Hudson Valley, NY: 3311
Productions, Loveless, Rooftop Films és TideRock Media

Az osztársadalmi kimerültségnek létezik egy olyan fokozata, amely már nem az organikus élethez kötődik, hanem a tiszta negativitás erőkifejtését bontakoztatja ki a társadalmi térben. Ennek a folyamatnak a végső instanciája a társadalmi teresedés poszthumán burjánzásba való átlökésében érhető tetten. A mozgás az emberitől az embertelen, a méltóságtól az abjekció, a politikától a nekropolitika felé vezet feltartóztathatatlanul. Az egyik affektivitás vagy erőviszony pusztulása a változatosság fokozódását is eredményezheti, viszont ez a heterogenitás távolról sem tekinthető minden esetben pozitív fejleménynek, olyan stádiumnak, amely bármilyen értelemben felsőbbrendűbb volna a korábbi konstellációknál. A kimerültség és a negativitás erejéről Gilles Deleuze így ír: „ez egy fajta kimerült erő, még akkor is, ha mennyiségileg hatalmas, de már csak rombolni, ölni tud, mielőtt önmagát is elpusztítaná, és talán épp azért, hogy elpusztítsa önmagát.”¹ Bizonyos történelmi helyzetekben akár egész civilizációk is átlökődhetnek ezen kimerült erő segítségével az önelpusztítás gravitációs erőterébe. Ezután ebben az erőterében egy heterológiai, emberi léptékkal mérve lassú temporalitású összesűrűsödött mozgás, lávafolyam alakul ki, amely megelőzi a kitörés felszámoló és szétdaraboló pillanatát. Diszkurzív értelemben az sem éppenséggel ritka jelenség, hogy a fennálló, felbomlófélben lévő politikai–gazdasági képződmény el kívánja rejteni a belsejében kialakuló vulkanikus felszámolódás affektív erejét, és a gravitációs erőterében való lassú, heterológiai xenopolitikai metamorfózist a progresszió teleologikus metanarratívájával.

Miféle szubjektumok, önazonosítási technikák alakulnak ki egy ilyen önmagát felszámoló társadalmiságon belül? Az első, amely összességében a nyugatinak mondható társadalmak nagy részében jellemző életfelfogás, az „*önmagába belebetegedett állat*” káros önreferencialitása,² amely a lassú mozgásból eredő összesűrűsödés eredménye, keverve a demográfiai zsugorodás következményeinek pszichoszociális letagadásával. A második önazonosítási technológiát „*bitang stratégiaként*” jellemezhetjük. Ezen két, okcidentális politikai pozíción kívül egy harmadik pozíciót, egy poszthumán biopolitikai álláspontot is megkülönböztethetünk, méghozzá a fokozott megkülönböztetés kelet-ázsiai taktikáját, a poszthumán auto-poétikus hiperszelekciót, amely hosszú távon egy Dyson-szféra alapú civilizáció felé tendál.³ Ezen fogalmak mindegyike egy globális erőtéren belül helyezkedik el, és egymással is interakcióban állnak. Különösen releváns kapcsolatot kell tételeznünk a nyugati civilizációs kimerültség és az animális betegség, önmegbetegítés között. A legnagyobb létszámú „*furry-szubkulturális közeg*” Németországban található, legalábbis egy internetes térképen, amely számon tartja a furry-közösségeket.⁴

Káros önreferencialitásról akkor beszélhetünk, amikor egy szociális rendszer képtelenné válik a maga határainak modulálására. Ilyenkor, a rendszer operatív zártságának sérülése esetén, fokozódik a teljes befelé fordulásra vonatkozó paranoiás igény. Skizopolitikai értelemben az önmegbetegítő animalitás mintázata kapcsán megjegyzendő, hogy a zártság igénye összekeveredik a tényleges nyitottság körülményével, ez pedig feldolgozhatatlan

¹ Deleuze, Gilles (2008 [1985]) *Az idő-kép. Film 2.*, ford. Kovács András Bálint (Budapest: Palatinus), 168.

² Deleuze 2008 [1985]: 169.

³ A Dyson-szféráról bővebben ld. Dyson, Freeman J. (1960) “Search for Artificial Stellar Sources of Infra-Red Radiation”. *Science*. 131 (3414): 1667–1668.

⁴ <https://furrymap.net/>

információöbblleteket – azaz zajokat – generál a társadalmi kommunikációs rendszerben. A szociális rendszerek elkülönöződése, amit Niklas Luhmann „*funkcionális differenciálódásnak*” nevez, sajátos dinamikai potenciállal is rendelkezik. Ez az ösztársadalmi dinamizálás viszont nagyon fontos kulturális következményekkel jár együtt: „*a funkcionális rendszerek nem léphetnek egymás helyére, sem nem helyettesíthetik, sem nem tehermentesíthetik egymást. Mindig csak az adott részrendszer funkciója dönthet arról, hogy mi számít ekvivalensnek, tehát az a rendszeren belül dől el. A politika nem léphet a tudomány helyébe, és a tudomány sem a jog helyébe – s ez igaz a rendszerek közti minden kapcsolat esetében. Ezáltal felbomlanak a régi multifunkcionális intézmények és a morál, és helyettük speciális kódok speciális rendszerekhez lesznek hozzárendelve, ami megkülönbözteti a modern társadalmat minden elődjétől.*”⁵ Ebben a tekintetben beszélhetünk poszthumán politikáról: a társadalmat az embertől független intézményrendszerek, információfolyamok és speciális technikai kódrendszerek irányítják. Nincsen szükség az ember tényleges eltűnésére, kihalására ahhoz, hogy a társadalom dehumanizált egységgé váljon.

Luhmann szerint a rendszerek akkor kezdenek skizofrén módon működni, amikor egymással kapcsolatba kerülve az egyik részrendszer igyekszik felülkódolni a másikat, és olyan irreális igényeket támaszt, amelyek teljesítésére saját kódjaik megsértése nélkül képtelenek a befolyásolni kívánt rendszerek.⁶ Ilyen esetként értelmezhetjük a politikai rendszer felől érkező olyan impulzusokat, amelyek szentimentális vagy gazdasági indokok folytán radikális biopolitikai beavatkozásokat hajtanának végre, tekintet nélkül az egyéb szociális részrendszerek és alrendszerek teherbíró képességére. Arról van szó, hogy a biopolitikai, xenodemográfiai beavatkozások antropocentrikus módon kívánják elfedni a lávafolyamok szétterjedését, azaz a társadalmi felbomlás letagadhatatlan tüneteit. Az önmagába belebetegedett, animális ágens korlátozott reagáló képességgel bír, hiszen legyengült, hisztérikus immunrendszere képtelen adekvát válaszokat adni a kívülről érkező kihívásokra és ingerekre.⁷ Vagy xenofil vagy xenofób, a kettő között viszont nem ismer köztes álláspontot. Olyan, akár az a megbetegedett affektivitás, amelyről Deleuze így fogalmaz: „*léteznek olyan erők, amelyek csak egyetlen, uniformizált és változatlan módon képesek reagálni a többi erőre*”.⁸ Furcsa módon mindkét pozíció egyfajta önferencialitást képvisel, és mindkettő hisz a pártpolitika érvényében, a modern intézményrendszerek időszerűségében. A megbetegedett affektivitás nem képes arra az ugrásra, amely eljuttathatná a szubjektivitásban rejlő erőt a poszthumán politika terébe. Mindkét pozíció egymástól elválaszthatatlanul tételeződik.

Gyakori hivatkozási alap a xenofób diskurzusokban az ENSZ demográfusai által 2000-ben született tanulmánya. Bármely álláspontot is képviseljünk a szöveg tartalmát illetően, a statisztikák önmagukért beszélnek. Jelentős mértékű bevándorlás híján az európai

⁵ Luhmann, Niklas (2010 [1986]) *Ökológiai kommunikáció*, ford. Brunczel Balázs (Budapest: Gondolat), 63.

⁶ Uo.

⁷ A vizuális reakcióidők tekintetében kimutatott romlásból egy tanulmány szerzői arra következtetnek, hogy a fejlett nyugati társadalmak populációinak IQ-ja átlagosan 13,35-ponttal csökkent 1884 és 2004 között. Tudástársadalom ide vagy oda, a tudás társadalmának a genetikailag továbbkódoló intelligenciacsökkenés jelentheti az egyik végső kihívást. Woodley, M.A., te Nijenhuis, J. és Murphy, R., (2014) “Is there a dysgenic secular trend towards slowing simple reaction time? Responding to a quartet of critical commentaries.” *Intelligence*, 46, 131-147.

⁸ Deleuze 2008 [1985]: 167-168.

munkaerőpiac a 21. század második feléig számottevően zsugorodhat. Ennek ellensúlyozásaképpen a demográfusok kiszámították az elemzésben, hogy milyen mennyiségű migrációra lenne szükség az össznépeség szinten tartásához, valamint a munkaképeskorú népesség létszámának stabilizálásához.⁹

Az első esetben Olaszországnak például 2000 és 2050 között csupán a népesség fenntartásához, tehát a depopuláció elkerüléséhez, 12 569 000 embert kellene importálnia, míg a munkaképes életkorú, azaz 15 és 64 év közötti népesség elfogyásának megállításának érdekében még nagyobb migrációra lenne szükség, 18 596 000 fő behozatalára. A nagyobb népességű Németország esetében, amelynek termékenységi adatai amúgy Olaszorszáéhoz hasonlóak, a következő adatokat találjuk az ENSZ kimutatásában: 17 187 000, illetve 24 330 000.¹⁰ Összeurópai szinten pedig arra jutnak a kutatók, hogy a munkaképes korú népesség fenntartása a 2000–2050 időszakban 161 346 000 bevándorlót igényelne, ami évente 3 227 000 embernek feleltethető meg. Mi rejlik ezen számhalmaz mögött? Miféle szemlélet az, amely egyébként önmaga is elismeri, hogy „*példa nélküli*”, „*precedens nélküli*” népességmozgásokat vizionál? Az ember ebben a demográfiai diskurzusban áthelyezhető, transzplantálható erőforrássá degradálódik, számszerűsíthető készletté, amelyet a munkaerőpiac és a nyugdíjrendszer, egyszóval a gazdasági rendszer igényeinek megfelelően lehet eljuttatni egyik kontinensről a másikra. Manipulálható, mozgatható (megállítható?) tárgyként viszonyul emberi lényekhez nemcsak a kizárólagos kizárás pártja, hanem a kizárólagos befogadás pártja is. Mindkét álláspont feltételezi az ágencia eurocentrizmusát: vagy mi nyissunk, vagy mi zárunk. Fel sem merül az önmegbetegdítő euro-diskurzusokban bármilyen harmadik alternatíva. Ezek a nagy, történetileg példátlan számok a kapitalizmus mint deterritorializációs gépezet dezintegratív jellegére hívják fel a figyelmünket. A funkcionális differenciálódás kockázatos, roncsoló rezonanciákat is életre kelthet, ugyanis a részrendszerek közötti harmonikus együttműködés távolról sem garantált.¹¹ Deformálódások, degenerációk és dezidentifikációk is képződhetnek a funkcionális rendszerek dezintegratív kölcsönös rezonanciáiból.

A tudás társadalmának az információ termelése mellett részét képezi a tudatlanságképződés is, a figyelemnek technológiailag mediatizált perverziókban való szétszóródása, miközben a népességcsere folytán önmagukba tekeredett affektivitások – lassan de biztosan – átadják a helyüket a bitang-stratégiák követőinek. A bitangok a kódrendszerek gyenge pontjait kihasználva keresztülvágnak a határvonalakon. Fontos szerepe van a kihalásnak is ebben a vonatkozásban: az összetett szerveződések felszámolódása vagy még szervezettebb életformákat produkálhat, vagy ellenkezőleg, az „*elemi formákat*” juttathatja érvényhez: „*talán a saját maguk által kiváltott katasztrófák tizedelik meg vagy törlik el az embereket. Vagy pedig olyannyira lerombolják az élethez szükséges ma ismert technológiákat, hogy a túlélésnek csak a nagyon elemi formái maradnak lehetségesek.*”¹² Ilyen elemi túlélési formaként értelmezhetjük a derridai értelemben vett „*bitangot*” mint deterritorializált és deterritorializáló ágenst. Olyan szereplő, városi gerilla és/vagy szervezett

⁹ <http://www.un.org/esa/population/publications/migration/execsum.pdf>

¹⁰ Uo.

¹¹ Luhmann 2010 [1986]: 64.

¹² Luhmann, Niklas (2010 [1992]) *A modernség megfigyelései*, ford. Böröczki Tamás és Brunczel Balázs (Budapest: Gondolat), 93.

bűnöző, aki vágásokat és szakadásokat visz bele a rendszerek működésébe, új vonalakat nyitva meg ezáltal. Szemben a Régi Európa önmegbetegítésével, az Új Európa a bitangstratégiák túltermeléséből alkotódik, legyen szó a szervezett bűnözés hálózatainak megújulásáról vagy az offshore pénzügyi műveletekből meggazdagodó eurokrata lobbisták ténykedéséről. Jacques Derrida így jellemzi a bitangok uralmából alkotódó politikai berendezkedést: „a bitangokrácia tagjai veszik maguknak a hatalmat, és olyanná teszik az utcákat és az utakat, hogy azokon egyre kevésbé lehet élni, és azokban egyre kevésbé lehet megbízni. A bitangokrácia egy romlott és megrontó utcai hatalom, illegális és törvényen kívüli hatalom, amely bitangokratikus rendszerben, vagyis egy szervezett és többé-kevésbé rejtett formációban, egy virtuális államban gyűjti egybe mindazokat, akik a rendetlenséget képviselik.”¹³ Nem túlzás azt állítani, hogy korunk Nyugata mintha kísértetiesen hasonlítana a rejtett, virtuális hatalom ezen képletére. Strukturált rendetlenség ez, szervezett káosz, amely a minél vadabb, minél önfeledtebb biztonságihiányt kívánja érvényre juttatni az önsorsrontó örvénylés, a társadalom immunrendszerének lebontása végett. Visszaülva a hivatkozott ENSZ-kimutatásra: feltűnő, hogy a kutatók magától értetődő, elkerülhetetlen tényezőként számolnak az alacsony termékenységgel, tehát a depopulációval. Viszont a tabusított láncolat érvénye alá tartozik a demográfiai folyamatok biopolitikailag túlkódolt, konstruált jellege. Miért is ne hagyjuk a folyamatot önmagától végbe menni? Az elnéptelenedést a határokon átívelő bevándorlással vagy „természetes” szaporulattal – magzatoknak a nemlétből a létezésbe történő bevándoroltatásával, akár az anyák akarata ellenére is – „orvosolni” kívánó álláspontok nem veszik kellőképpen tekintetbe az emberiség egy bizonyos hányadának az eltűnésre irányuló vágyát. Európa egy fekete lyukszerű képződmény, amelynek a voltaképpen lényegét az eltűnés inszubsztancialitása alkotja.

William McNeill társadalomtörténész a várost, mint képződményt „populációs lefolyóként” (population sink) értelmezi.¹⁴ A város az ember elemésztődésének színhelye, a globális városiasodás pedig a népességfogyás globalizációját ígéri. Így a Nyugatra jellemző önmegbetegítő állat-stratégia olyan xenopolitika, amely valójában a poszthumán politika alantas térbelisége felé mutat. Ők is el fognak itt tűnni, nemcsak mi magunk. Annak érdekében adjuk át a helyünket nekik, hogy ők is felszámolódhassanak, feloldódhassanak betegítő városaink dekadens okcidentális légkörében. Funkcionális értelemben a városiasodás szinte kivétel nélkül traumatikus felsebzése az emberinek mondható, azaz paraszti közösségek szövetének. Erre egyebek mellett már Ferdinand Tönnies is felfigyelt.¹⁵ Olykor egyik alrendszer olyannyira erőteljes erő kifejtésekre képes, amelyek egészen felszámolják a számára környezetként tételeződő részrendszerek működését. A bitangokratikus politikai berendezkedés önmaga köré gyűjti a rosszaságot, az alantasságot és mindazt, ami a funkcionálisan nem elkülönülő társadalomban tabusítódott. Egymásba átfolyó, ám összehangolatlan információáramok rezonálnak a kaotikus erőterben. A gazdasági rendszer képtelen reagálni a számára irreleváns visszajelzésekre. A kívülállóság érthetetlen, zajos környezet, amelyben tökéletesen megfér egymás mellett a komplexitás fokozása és csökkentése, attól függően, hogy éppen mire van szüksége a bitangokratikus politikai

¹³ Derrida, Jacques (2015 [2003]) *Bitangok*, ford. Kicsák Lóránt (L'Harmattan Kiadó), 84.

¹⁴ <https://www.the-american-interest.com/2007/03/01/cities-and-their-consequences/>

¹⁵ Tönnies, Ferdinand (1983 [1887]) *Közösség és társadalom*, ford. Berényi Gábor és Tatár György (Budapest: Gondolat)

rendszernek. Nehéz, sőt csaknem lehetetlen elválasztani egymástól a bitangokat és a plebszt; mindennemű szélsőség egyaránt talál magának helyet a bitangokratikusan túlkódolt zónában. Derrida kijelenti, hogy „*egyre megy, hogy baloldali vagy jobboldali forradalomról van szó.*”¹⁶ A bitang számára csak az affektivitás kibontakoztatása, a hálózatok roncsolása marad egyedüli működésmódként, legyen szó anarchistákról, neo-nácikról, abortuszpárti tüntetésekről vagy muszlim fundamentalistákról. Ellenlábasként a mindenkori politikai hatalmon kívül helyezkedik el, ugyanakkor azt egyre inkább helyettesíti a bitangokrácia, „*ellenszuverenitásként fellázadva a szuverén állam szintjére emelkedik, ellenállammá emelkedik.*”¹⁷

A harmadik poszthumán politikai lehetőségként említhetjük a hiperszelekció társadalmi paradigmáját. A funkcionális elkülönöződésnek egy bizonyos evolúciós fázisában a bináris kódok uralma egy kizáró funkcióspecifikus működésbe torkollik. Ahhoz, hogy a zártság és a nyitottság megfelelő kombinációja álljon fenn egy részrendszerben, már eleve léteznie kell a „*kódok és a helyes műveletek kritériumai*” bizonyos megkülönböztetésének mechanizmusának.¹⁸ Luhmann szerint a struktúrák bonyolódása és bifurkációja visszafordíthatatlan komplexitást eredményez, amelynek egyetlen alapja magának a kódnak a működése. Míg Luhmann a modernitással köti össze a komplexifikációt, addig mi inkább a poszthumán politika horizontjaként jellemeznénk ezt a strukturálisan is embertelen funkcionális elkülönülést. Ezekben a túlfejlett társadalmakban megszűnik a részvételi demokrácia alapja – ha egyáltalán létezett ez valaha –, mivel Luhmann is elismeri, hogy a funkcionális rendszerek elkülönülése már nem függ az emberi szereplők önleírásaitól.¹⁹ Független az elkülönülés minden reflexiótól és diszkurzív környezettől, ezért sem célravezetőek politikai értelemben az úgynevezett „*kritikai elméletek*”. Nem választás kérdése az elkülönöződés és a poszthumán politika feltűnése.

A hiperszelekció társadalmaiként értelmezzük az olyan, technológiailag fejlett, ám hierarchikus és erősen versenyelvű társadalmakat, mint Szingapúr, Japán, Dél-Korea és Kína. Ez természetesen egy tipológia, amely által nem kívánjuk elmosni az egyes országok közötti kulturális és társadalmi eltéréseket. Tanulmányunknak nem ez a célja. Az elmosás, a differencia-logika összeomlasztása éppen az első politikai stratégia, az önmegbetegítő állapot önroncsoló stratégiájának része. A kelet-ázsiai országokra jellemző hiperszelekciót különösen a bevándorlási politikában érhetjük tetten, mivel mindegyik említett országban feltűnően alacsony a bevándorlás aránya az össznépeséghez képest.²⁰ A nemzetközi közvélemény hajlamos ezt valami kulturális deficitként, zártsággként vagy kulturálisan kódolt rasszizmusként értelmezni. Azonban egy ilyen értelmezés elvétí a célját, mert a hangsúlyokat helytelenül állapítja meg. A kultúraközpontú előítélet azt feltételezi, hogy az emberi racionalitás határozza meg a fejlett társadalmakat. „*Márpedig*” – írja Luhmann – „*a funkciórendszerek, és nem a társadalom mint egység, az operatív felelősei a modern társadalom racionalitásának.*”²¹ Helytelen álláspont számonkérni a funkcionális rendszerek

¹⁶ Derrida 2015 [2003]: 86.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Luhmann 2010 [1986]: 54

¹⁹ Luhmann 2010 [1986]: 56.

²⁰ Mindegyik említett országban a külföldi származású lakosoknak az össznépeséghez viszonyított aránya a globális átlag alatt mozog, sőt, a Kínai Népköztársaságban ez a szám a legalacsonyabb a Földön.

²¹ Luhmann 2010 [1992]: 53.

racionalitását az általa már túlkódolt emberi ágenseken, mert ezáltal azt feltételeznénk, hogy a funkcionálisan differenciálódott társadalom emberi akaratot követ. Rá kell mutatnunk, hogy a poszthumanizmus egyik legfőbb feladata az emberi szubjektum dezontologizálásában rejlik. *Stefan Herbrechter* szerint Luhmann szociológiájának az a legfőbb érdeme, hogy a kommunikációt és a racionalitást leválasztotta az emberi szubjektumtól, és az intézményrendszerbe helyezte át, ezáltal sikeresen végrehajtva a társadalomtudományok dezantropomorfizációját.²²

A hiperszelektív stratégia olyan zártság, amely a poszthumanizmusra nyílik meg. Míg az önmegbetegítő állat- vagy a bitang-stratégiák jellemzően földi és animális tendenciák, addig a hiperszelekció azzal a reménnyel kecsegtet, hogy olyan fokú elkülönülést valósíthat meg, amely helyet hagy a kozmikus megszökésnek. 2017 júliusában kínai kutatók elindítottak egy 200 napig tartó projektet, amelyben önkéntesek egy lezárt űrkapszulában élnek, és önmaguknak termelnek élelmiszert. A szimuláció keretén belül működő kapszula teljesen zárt a külvilágra, mégis egy kozmikus poszthumanizmusra a leginkább nyitott képződmény.²³ Teljesen önreferenciális rendszer, amely mégis képes az élet meghosszabbítására és közvetítésére, ha ugyan alkalmasnak tartjuk a földi életet a túlélésre. Minden az önreferencia fokán múlik. Bármilyen sérülés az űrhajó felszínén komoly balesetet, a világűr rideg feketeségének való kitettséget eredményezhet. A rendszerek önteremtőek, saját strukturális viszonyaikat belülről szabályozzák. Zártság híján a túlélés is veszélybe sodródik, amint ezt példázza a 2016-os sci-fi film, az *Approaching the Unknown*. Ebben a filmben egy amerikai tudós kifejlesztett egy önfenntartó gépezetet, amely a növények által lakott talajból présel ki vizet. Fatális hiba áll elő, a vízellátó rendszer megfertőződik, a tudós pedig ennek dacára folytatja a Mars felé vezető egyirányú útját. Tudja nagyon jól, hogy az űrhajó funkcionális rendszereinek a meghibásodása és kölcsönös kilyukadása kizárja a visszatérés lehetőségét, és mégis eljut a Marsra, hogy az ismeretlen számára megnyílhat. A nyitottság határtalansága az organikus szerveződést a halál fényének megnyilatkozása, a testi konstitúciótól való megszabadulás perspektívája felé tereli. A kozmikus expanzióra berendezkedő hiperszelektáló társadalom az Ismeretlen előtti megnyílást mint posztvitalis lehetőséget, az abszolút deterritorializációt igyekszik elodáztatni. Saját komplexitását igyekszik kiterjeszteni az univerzum legtávolabbi pontjaira. A kínai kapszula-szimuláció mellett a tibeti fennsíkon egy egész települést épít a kínai kormány, amely a Mars kolonizációját hivatott lemintázni.

Ez a szinofuturizmus történeti értelemben példátlan szelekciót vetít előre, az elkülönülésnek egy olyan fokozatát, amelyet *Nick Land* provokatív módon „hiperrasszizmusként” aposztrofált egy blogbejegyzésében.²⁴ A hiperrasszizmus az űrutazásra alkalmas népesség és a Földön maradó nagy többség közötti szakadékot reprezentálni hivatott fogalom volna, amely összefoglalja ezt a történeti értelemben példátlan lehetséges jövőbeni szelekciót. Tekintve, hogy a rasszizmus az emberi intencionalitáshoz és indulathoz kötődő fogalom, nem feltétlenül ez a legszerencsésebb elnevezés. Laddal szemben meg kell állapítanunk, hogy nem minden szelekció – beleértve a genetikai szelekciót is – automatikusan rasszista jellegű. A rasszizmus olyan álláspont, amely valamilyen vélt népi

²² Herbrechter, Stefan (2013) *Posthumanism. A Critical Analysis* (London and New York: Bloomsbury Academic), 201-202.

²³ <http://www.reuters.com/article/us-china-space-idUSKBN19U0GV>

²⁴ <http://www.xenosystems.net/hyper-racism/>

esszenciának purifikáción, megtisztításon keresztül történő megőrzésére törekszik. Ennélfogva jellemzően modern politikai ideológia, amelynek kevés köze van a jövőben megvalósuló funkcionális alapú genetikai szelektivitáshoz és a múltbéli szűrési eljárásokhoz. Maga Land is elismeri, hogy a hiperrasszizmus nem azonos a korábbi rasszizmussal. Ennek dacára a „*rasszizmus*” kifejezést nem tekinthetjük hasznavehetőnek az űrutazás vonatkozásában, sokkal inkább a szelekció végső formájaként említhetjük a Földön és a világűrben élő emberiség elkülönböződését. Nem ideológiai alapú különválasztása lenne ez a különböző rétegeknek, és végképp nem osztály alapú diszkrimináció, sokkal inkább a funkcionális szükségletekből fakadó szelekció. Rendkívül kis létszámú, felkészített és testi konstitúciójánál fogva alkalmas személy az, aki egyáltalán képes túlélni egy űrutazást. Olyan konstrukció az űrhajó, amely funkcionális értelemben erősen szelektív jelleggel bír. Logisztikai értelemben, legalábbis a közeljövő technológiai tendenciáit figyelembe véve, aligha képzelhető el nagy számú életképtelen egyedek interplanetáris közvetítése. Így a hiperszelektív társadalom volna az, amelyik egyedül alkalmas a világűr meghódítására és benépesítésére. Ez a disztópia (utópia) kész rémálom nemcsak az anti-rasszista politikák számára, hanem a rasszizmus számára is asszimilálhatatlan: az űrutazás „*transz-fajú, infra-etnikus és hiper-rasszú olyan értelemben, hogy maga mögött hagyja az »etnikai politizálást«, értelmezhetetlen romként.*”²⁵ Az intra-etnikus szelekció révén a legszélsőségesebb bináris kódrendszer érvényesülhet, amely az emberiség apró hányadának a túlélését szembeállítja a túlnépesedő Földön éhenhaló sokaságokkal.

A poszthumán politika első két stratégiája retrográd módon a túlnépesedő romhalmaz felé fordul. Ugyanakkor egy olyan jövőkép is elképzelhető, amelyben mindhárom forma egymás mellett áll fenn, sőt a globális egyenlőtlenségi viszonyok tekintetében mintha ez látszana a legvalószínűbb forgatókönyvnek. Ezen utóbbi – aligha biztató – hibrid jövőképet jeleníti meg fiktív formában az *Elysium* című film, amelyben a jómódú népeesség valóságos transzhumanista utópiában élhet, míg az elsivatagosodó Földön maradt, zömében munkanélküli lumpenproletárok úgy boldogulhatnak, ahogy akarnak. A film társadalmi realizmusát némiképpen gyengíti ugyan az univerzalista, humanitárius üzenetű végkifejlet – miért hagynák szentimentális motivációk által vezérelve az elkülönülők, hogy megbomoljon az ő védelmi rendszerük? –, ám összességében hű módon tükrözi vissza a Land által felvetett hiperszelektív víziót.

Jó kérdés, van-e bármilyen hathatós alternatívája ennek a három lehetséges jövőképnek, azaz létezik-e olyan politikai forma, amely az öngyűlölet gyengeségén, a bitangokrácia animalitásán és a hiperszelekció rideg elitizmusán kívül bármilyen jövőbeni együttélési formát kínál? Talán pontosan az együttlét gyakorlati újraalkotása volna egy olyan út, amely valóságos szökésvonalat generálhat, amelynek végigkövetésén elmenekülhetnek egyesek a közeledő hiperszelektív katasztrófa elől.

Bibliográfia

²⁵ Uo.

- DELEUZE, Gilles (2008 [1985]) *Az idő-kép. Film 2.*, ford. Kovács András Bálint (Budapest: Palatinus)
- DERRIDA, Jacques (2015 [2003]) *Bitangok. Két esszé az észről*, ford. Kicsák Lóránt (L'Harmattan Kiadó)
- DYSON, Freemann J. (1960) "Search for Artificial Stellar Sources of Infra-Red Radiation". *Science*. 131 (3414): 1667–1668.
- HERBRECHTER, Stefan (2013) *Posthumanism. A Critical Analysis* (London and New York: Bloomsbury Academic)
- LAND, Nick (2014) „Hyper-Racism”, <http://www.xenosystems.net/hyper-racism/>
- LUHMANN, Niklas (2010 [1986]) *Ökológiai kommunikáció*, ford. Brunczel Balázs (Budapest: Gondolat)
- LUHMANN, Niklas (2010 [1992]) *A modernség megfigyelései*, ford. Böröczki Tamás és Brunczel Balázs (Budapest: Gondolat)
- MCNEILL, William H. (2003) "Cities and Their Consequences. The rise of cities shaped Western history. Now it may be reshaping the world" link: <https://www.the-american-interest.com/2007/03/01/cities-and-their-consequences/>
- THOMAS, Natalie (2017) "China tests self-sustaining space station in Beijing" link: <http://www.reuters.com/article/us-china-space-idUSKBN19U0GV>
- TÖNNIES, Ferdinand (1983 [1887]) *Közösség és társadalom*, ford. Berényi Gábor és Tatár György (Budapest: Gondolat)
- UNITED NATIONS POPULATION DIVISION (New York) *Replacement Migration: Is it a Solution to Declining and Ageing Population?* link: <http://www.un.org/esa/population/publications/migration/execsum.pdf>
- WOODLEY, M.A., te Nijenhuis, J. és Murphy, R., (2014) "Is there a dysgenic secular trend towards slowing simple reaction time? Responding to a quartet of critical commentaries." *Intelligence*, 46, 131-147.